

Nr 44

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående översyn av lagstiftningen om allmän sjukförsäkring, i vad motionerna avser fria läkemedel m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 338 i första kammaren av herr *Lindahl* och herr *Jansson, Axel*, samt nr 280 i andra kammaren av herr *Brandt m. fl.*, i vad motionerna avser fria läkemedel och i anslutning härtill väckt fråga om ersättning för läkemedelskostnader i samband med läkarvård.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t verkställer en översyn av lagstiftningen om allmän sjukförsäkring och senare för riksdagen framlägger de förslag till ändringar vartill denna översyn kan föranleda».

I motionerna anföres vissa exempel på vad som enligt motionärernas mening utgjorde brister i sjukförsäkringen och vilka det enligt motionärerna vore önskvärt att snarast få eliminerade. Såvitt nu är i fråga anföres i motionerna följande.

Fria läkemedel

Förteckningen över fria läkemedel bör omarbetas. Vissa kategorier sjuka är dåligt tillgodosedda. De som lider av astmatiska och reumatiska sjukdomar kan tas som exempel. Ofta måste den sjuke ständigt medicinera, vilket förorsakar betydande utgifter för mediciner som ej är upptagna som fria i förteckningen för dessa sjukdomar bland annat cortison.

Förteckningen över fria läkemedel bör enligt vår mening göras mindre restriktiv och ge utrymme för en vidare tolkning så att läkemedel för sjukdomar vilka orsakar långvarig medicinering erhålles kostnadsfritt.

Ehuru ej av så stor betydelse kan här påtalas, att bestämmelserna rörande inköp av läkemedel verkar på så sätt, att medicin, erhållen på annat sätt än genom inköp på apotek eller genom vård på sjukhus, ej kan rabatteras eller helt ersättas. Således kan ersättning eller rabatt ej utgå för medicin som ges av läkare vid sjukbesök eller erhålles på sjukhus utan att den sjuke är intagen för vård. Även på grund härav bör en revision av bestämmelserna ske.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från kungl. medicinalstyrelsen och riksförsäkringsanstalten. Redogörelse för yttrandena lämnas i det följande.

Gällande bestämmelser

Enligt *kungl. förordningen den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel* äger den som är försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och som lider av långvarig och allvarlig sjukdom, där Konungen i fråga om sjukdomen så bestämt, utan kostnad erhålla sådant å läkarrecept utfärdat läkemedel, som enligt vad Konungen förordnat skall tillhandahållas kostnadsfritt vid sådan sjukdom. De läkemedel, som i enlighet härmed skall utlämnas kostnadsfritt, är angivna i *kungl. kungörelsen den 4 juni 1954 med förteckning över kostnadsfria läkemedel*. I vissa andra fall skall enligt ovannämnda förordning läkemedel tillhandahållas till nedsatt pris.

Bestämmelserna i förordningen gäller endast då läkemedel utlämnas å apotek. De fall då läkemedel tillhandahållas vid sjukbesök i hemmet, å läkarmottagning eller å sjukhus utan samband med sjukhusvård omfattas alltså icke av läkemedelsförmånen.

Tidigare överväganden angående förteckningen över kostnadsfria läkemedel

Under förarbetena till läkemedelsreformen diskuterades bland annat den kroniska, deformerande ledgångsreumatismens ställning när det gällde kostnadsfria läkemedel. I samband härmed gjordes vissa överväganden angående det i förevarande motioner omnämnda läkemedlet cortison. Den proposition, nr 163 år 1954, varigenom förslag till förordning angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel underställdes riksdagen, behandlades av *andra lagutskottet i utlåtandet nr 37 år 1954*. Utskottet hade därvid jämväl att taga ställning till motioner, vari förordnades viss utvidgning av ett föreliggande förslag till förteckning över kostnadsfria läkemedel. Härvid anförde utskottet bland annat:

Frågan huruvida cortison bör tillhandahållas kostnadsfritt vid kronisk, deformerande ledgångsreumatism behandlas i den till grund för propositionen liggande utredningen. Utredningen ansåg, att cortison icke borde upptagas å förteckningen, enär ändamålsenligheten av dess långvariga användning i förevarande fall ännu icke vore definitivt klarlagd. Medicinalstyrelsen har i sitt remissyttrande icke funnit skäl till erinran häremot, och Sveriges läkarförbund har i sitt yttrande förklarat sig dela utredningens uppfattning.

Med hänsyn till denna på medicinska skäl grundade tveksamhet angående lämpligheten av att nu företaga de utvidgningar av förteckningen, som motionärerna ifrågasätter, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka motionerna. Utskottet vill emellertid understryka angelägenheten av att frågorna blir föremål för fortsatt vetenskaplig prövning och förutsätter, att Kungl.

Maj:t företar de kompletteringar av förteckningen, som genom nya rön i detta hänseende kan bliva påkallade.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

Spörsmål, likartat det ovan redovisade vid 1954 års riksdag motionsvis framförda, var föremål för behandling vid 1955 års riksdag. Då yrkades i motionen I: 207 att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att i förteckningen över kostnadsfria läkemedel upptoges även sjukdomen kronisk ledgångsreumatism (rheumatoid arthrit) samt att de vid denna sjukdom kostnadsfritt utlämnade läkemedlen måtte utgöras av cortison, cortone, acton och acton prolongatum.

Motionen behandlades av *allmänna beredningsutskottet* i dess *utlåtande nr 4 år 1955*. I anslutning till av medicinalstyrelsen i remissyttrande över motionen anförda synpunkter hemställde utskottet att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Remissyttrandena

De av medicinalstyrelsen och riksförsäkringsanstalten avgivna remissyttrandena avser förutom förevarande motioner även ett stort antal andra motioner, i vad dessa avser frågor rörande läkemedel. En redogörelse för de allmänna synpunkter i ämnet, som framförts i remissyttrandena, har lämnats i utskottets utlåtande nr 38 till innevarande års riksdag över vissa motioner med förslag till ändringar i förordningen om kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, m. m. Här må redogöras för innehållet i remissyttrandena allenast i vad dessa direkt berör de nu behandlade motionerna.

Medicinalstyrelsen uttalar i sitt remissyttrande att önskemål i olika sammanhang framförts om utvidgning av den förmån, som införts genom läkemedelsreformen. Detta gällde i synnerhet de kostnadsfria läkemedlen. Härvid hade utökningar ifrågasatts både av antalet sjukdomar, som upptagits i förteckningen över kostnadsfria läkemedel, och av antalet läkemedel för där redan intagna sjukdomar.

Medicinalstyrelsen meddelar vidare att inom styrelsen en undersökning påginge av lämpligheten och möjligheten att vidtaga ändring i vissa delar av lagstiftningen rörande reformen. Härvid hade styrelsen utgått från att den genom reformen införda läkemedelsförmånen i stor sett skulle bibehållas i sin nuvarande omfattning och att utrymmet för eventuella utvidgningar med hänsyn till det ekonomiska utfallet av reformen finge bedömas vara

mycket begränsat. I vad gäller de kostnadsfria läkemedlen vore den inom styrelsen pågående översynen i det närmaste avslutad, och styrelsen torde inom kort kunna avgiva ett förslag i ämnet till Kungl. Maj:t. Förslaget kunde, anför styrelsen vidare, förväntas gå ut på vissa tillägg till gällande förteckning över kostnadsfria läkemedel i syfte att tillgodose ett mindre antal starkt uttalade behov.

Avslutningsvis uttalar medicinalstyrelsen att förevarande motioner, såvitt nu är i fråga, icke torde böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Riksförsäkringsanstalten anför i sitt remissyttrande följande.

En omarbetning av förteckningen över de kostnadsfria läkemedlen föreslås i motionerna *I: 338 och II: 280*. Det må i anledning härav erinras om att Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att fastställa den omfattning, i vilken kostnadsfria läkemedel skola tillhandahållas, och att detta bemyndigande innefattar rätt för Kungl. Maj:t att verkställa de ändringar i förteckningen över kostnadsfria läkemedel, som må påkallas med hänsyn till utvecklingen. Enligt vad Riksförsäkringsanstalten under hand erfarit har Kungl. Medicinalstyrelsen med ledning av framkomna önskemål verkställt viss utredning i frågan och avser att framlägga förslag till tillägg till förteckningen.

I nyssnämnda motioner påtalas vidare, att ersättning eller rabatt ej kan utgå för medicin, som ges av läkare vid sjukbesök eller erhålles på sjukhus utan att den sjuke är intagen för vård. Riksförsäkringsanstalten vill framhålla, att en utsträckning av läkemedelsförmånerna till att omfatta dylika fall skulle medföra stora kontrollsvårigheter och administrativa olägenheter. Enär denna fråga, såsom motionärerna framhålla, ej är av större betydelse, synes anledning ej föreligga att frångå den begränsning, som ligger i att endast förskrivna, å apotek utlämnade läkemedel kunna erhållas kostnadsfritt eller till nedsatt pris.

Utskottet

I förevarande motioner, i vad de behandlas i detta utlåtande, föreslås bland annat en omarbetning av förteckningen över de kostnadsfria läkemedlen i syfte att vid vissa sjukdomar tillgodose särskilt uttalade behov av att erhålla läkemedel utan kostnad.

Genom särskild bestämmelse i läkemedelsförordningen har Kungl. Maj:t erhållit visst bemyndigande att fastställa den omfattning, i vilken kostnadsfria läkemedel skall tillhandahållas. Detta bemyndigande innefattar rätt för Kungl. Maj:t att verkställa de ändringar i förteckningen över kostnadsfria läkemedel, som må påkallas med hänsyn till utvecklingen.

Av medicinalstyrelsens remissyttrande framgår, att inom styrelsen en undersökning pågår rörande lämpligheten och möjligheten att vidtaga ändringar i vissa delar av lagstiftningen rörande läkemedelsreformen. Styrel-

sen uttalar, att den pågående översynen, i vad gäller de kostnadsfria läkemedlen, vore i det närmaste avslutad och att styrelsen inom kort torde kunna avgiva ett förslag i ämnet till Kungl. Maj:t. Förslaget kunde, anföres vidare i remissyttrandet, förväntas gå ut på vissa tillägg till gällande förteckning över kostnadsfria läkemedel i syfte att tillgodose ett mindre antal starkt uttalade behov.

Med hänsyn till det initiativ i frågan, som medicinalstyrelsen sålunda tagit och vilket inom kort torde leda fram till att förslag till kompletteringar av förteckningen över kostnadsfria läkemedel underställes Kungl. Maj:ts prövning, synes motionerna i denna del icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I motionerna påtalas vidare att ersättning eller rabatt icke kan utgå för medicin, som ges av läkare vid sjukbesök eller erhålles på sjukhus utan att den sjuke är intagen för vård. Riksförsäkringsanstalten har i sitt remissyttrande framhållit, att en utsträckning av läkemedelsförmånerna till att omfatta dylika fall skulle medföra stora kontrollsvårigheter och administrativa olägenheter. Enligt utskottets mening saknas anledning att upptaga bestämmelserna i dessa avseenden till översyn i vidare mån än som kan finnas påkallat inom ramen för den utredning rörande den förebyggande hälsovårdens ställning inom sjukförsäkringen, som utskottet i sitt utlåtande nr 42 denna dag uttalat sig för.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 338 och II: 280, i vad de avser fria läkemedel och i anslutning härtill upptagen fråga om ersättning för läkemedelskostnader i samband med läkarvård, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 november 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, Sunne*, fru Carlqvist, herrar Huss, Grönkvist, Nils Theodor Larsson och Birke*;

från a n d r a kammaren: fru Johansson i Norrköping, fru Västberg*, herrar Carlsson i Bakeröd, Odhe*, fröken Höjer, herr Bengtsson i Varberg*, och fru Ewerlöf.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.